

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dižake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opravištvo, na katero naj se blagovoltijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Ruski car je govoril!

Kar caruje v svojej silnej slovanskej državi, govoril je ruski car 10. t. m. menda prvo pravo slovansko besedo javno pred vsem svetom! To je velikansk dogodek. Na ta dan je ruski car namreč sprejel deputacijo plemstva in mestni zbor osrednjega staroruskega mesta Moskve in jim odgovoril: „Zahvaljujem se vam, gospoda, za čutja, katera ste mi hoteli izreči zdaj, ko so se politične razmere bolj razjasnile. Jaz sem rad pripravljen vašo odreso sprejeti. Znano vam je uže, da je Turčija mojim zahtevam zavoljo takojšnjega premirja, da se nepotrebnemu klanju v Srbiji in Črnejšgori konec stori, precej udala se. Črnogorci so se izkazali v tem nejednakem boji kakor zmirom kot junaci. O Srbih se žalibog ne more isto reči, da si so naši prostovoljci v vrstah srbskih udeležili se, od katerih jih je mnogo za slovansko stvar kri prelilo. Jaz vem, da z menoj vred vsa Rusija najživejše čuti trpljenja naših verskih in narodnih sobratov. Za mene pak so pravi interesi Rusije prva skrb. Jaz bi rad do skrajnega ruski narod varoval. To je uzrok, zakaj sem skušal in bom skušal, po mirnem potu doseči resnično poboljšanje položaja vseh kristijanov o orijentu. V bližnjih dneh se začno v Carigradu dogovori mej zastopniki šestih vellesil zaradi določbe mirovnih uvetov. Moja največja želja je, da bi se obče zjedini. Ako pak do zjedinenja ne pride in ako bodem jaz videl, da ne dosežemo tacihih garancij, ki zvršujejo to, kar od Turčije s pravico zahtevati moremo, imam trdno voljo, samostalno delati in sem prepričan, da bode v tem slučaju cela Rusija moj klic slišala, ako se bode mizdela

potrebno in ako bode zahtevala čast Rusije. Tudi sem prepričan, da bode Moskva, kakor zmirom prva dala dober izgled. Bog pomoz! naš sveti poklic izvršiti.“

Ta govor poroča ruski vladni list „Praviteljstveni Vestnik“ in telegraf ga je v nedeljo raznesel po vesoljnem svetu. „Golos“ še pristavlja, da so bile carjeve besede, da bode Rusija za orožje zgrabila, če bode treba, z navdušenimi „hurra“-klici pozdravljene.

Našim bralcem menda nij treba naglašati, da je ta vojeviti govor ruskega carja, ki je dosedaj vedno le „mir“ na jeziku imel, in o katerem so po svetu vsi časniki rekli, da je jedini miroljubivi človek na Ruskem, velevažen dogodek! Še večji, še pomenitejši, za Slovanstvo in pravično stvar neprecenljivejši pak je dogodek, da car Aleksander, ta nemcoljubi mož, ta kozmopolit in „baje“ bivši neprijatelj vseslovanstva, zdaj naenkrat govori o ruskih prostovoljcih, ki so „za slovansko stvar“ kri prelivali! Ta beseda v njegovih ustih, vsiljena mu po občnej želji njegovega naroda ruskega, to je dovolj. Urrá!

O tej reči hočemo še govoriti, in zapisati kolikor toliko tudi sodbe in misli družega časopisja. Za denes naj bode ta ruski odgovor na angleško bahanje Disraelijevo le konstatiran. Če bi imeli precej še kaj pristaviti, je le to, da se nam čudno in neprijetno zdi v velikej stvari, da car odlikuje vrle Črnogorce na račun Srbov. Res je, kar pravi, ali primolčal bi lahko bil. Zakaj nij? Bog ve.

Staro kopito.

Pri volitvah v veliki republiki zjedinenih držav severoamerikanskih kakor so se ravno vršile, sta si nasprotnika republikanec in de-

mokrat. Pri volitvah bodi si katere koli zares ali le na videz konstitucionalne države in državnice evropske stoje si nasproti drugi faktorji: Tam liberallec in klerikalec, drugod monarhist in republikanec, še drugod narod gospodar proti narodu slugi. Na zapadnem bregu atlantiškega oceana je velika ideja svobode državljanov isto tako varna pred napadi sovražnikov njenih v republikanskem, kakor v demokratskem svetišči, obe veliki stranki ste prisegli pogubo njenemu sovražniku pred zvezdnim praporom njenim in ste odločeni, zvesti ostati tej prisegi. Le v stvarih, ki niso protivne najvišjemu načelu države: svobodi, — se ločijo prizadevanja obeh strank.

Demokrat bi rad večjo samostalnost posameznih držav nasproti celoti republike, nego jo pripušča republikanec, ki hoče ohraniti republiko krepko nasproti inozemstvu; demokrat želi zboljšanja v organizaciji državnih uradov, ki bi odpravila korupcijo v njih, predruženje držav — in narodnogospodarskih sedanjih načel itd.

Državljan severnoamerikanski pa je in ostane svoboden, naj sedi na predsedniškem stolu republikanec, kot do sedaj, ali demokrat, kakor je videti v prihodnje.

Človek bi vzlic temu, da so nekatere socialne razmere v Ameriki vsega prej nego hvale vredne, vendar zavidal skoro iz navedenih razlogov srečne državljane zjedinenih držav onkraj oceana. Kajti v državnih zadevah ima stara Evropa še vedno staro, srednjeveško kopito, na katerega se nabija takoslavljena svoboda evropskih narodov. Zoperni prizor zgorej omenjenih nasprotij pri izvrševanju volilne pravice v Evropi dela na opazovalca tak vtis, kakor da bi bili narodi evropski zavoljo starosti oslabei v energiji, s ka-

Listek.

O indoevropskih jezikih.

(Iz angleščine poslovenil K. Glaser.)

(Dalje.)

Drugi oddelek, zapadni obsega poljščino, češčino z moravskim in slovaškim narečjem, zgornjo in dolnjo lužiščino in polabščino; iz mej teh je češčina najstarejši; odlikujejo jo spominki iz desetega stoletja. Poljsko slovstvo se začne v štirinajstem stoletju; poprej pa se je pisalo v latinščini.

Litvanska ali letiška panoga se včasih kot oddelek slovansčine, včasih kot posebna panoga, enakovrstna drugim smatra, čeravno jako ozke sorodnosti. Ta je male zgodovinske važnosti, zaslučuje pa celo našo pozornost zaradi tega, ker nam vzroki niso znani, kako je mogla ta panoga od prvotnega indoevropskega govora več popolnih in starinskih oblik ohrani-

niti, kakor vsi živeči in mnogo izumrlih sorodnih jezikov. Šteje tri narečja, izmed katerih je staropruščina, jezik prebivalcev severozahodne Prusije v sedemnajstem stoletju izumrla. *) Drugi narečji sti litvansčini in letiščini, ki jih govorita blizu dva milijona na Ruskem in Pruskem; pa videti je, da jih razširjajoča nemščina in ruščina pogoltnete kakor

*) Stari Prusi so stanovali v pomorskih deželah od Visle do Memela. Nemški red si je skoz tri sto let na vse kriptje prizadeval, ga iztrgati; najbolj se je v tem odlikoval načelnik „Siegfried von Feuchtwangen“, ki je leta 1310 zaukazal: „Item wer Preusch gesinde hat oder vnderthan, sol verpflichtet sein, sie zu halten, damit sie zu der Kirche geen, alle Sonntag Ihr beucht thun vned Preusch nymr reden.“ Pobožni vojvoda Albrecht je dal Lutrov katekizem na staropruski jezik preložiti, ki je edini pripomoček, da si moremo vsaj nekoliko predstavljati, kakov je bil ta jezik. Nesselmann, die Sprache der alten Preussen, Berlin 1845 VII. VIII.

Prestavljavec.

staropruščino. Najstarejši spominek litvansčine se stavi v polovico šestnajstega stoletja. Visokolitvansčina je starejši podnarečje. Kakor je italijanščina enaka latinščini, tako je letiščina litvansčini.

Romanski in germanski jeziki so celtiščino v najbolj oddaljene in nepristopne kote onih prostornih pokrajin porinili, kjer se je poprej razprostirala. Visoka Škotska, najdivjisi del Irlandije, otok Man, gorovje velško, neobdelani klanci Kornvelški, pokrajine pri britškem kanalu, britansko predgorje, otok Bretagne je domačija celtiškega govora, ki je imel več narečij. Korniško je v sedanjih časih celo izumrlo; irščino čaka ista osoda; galščina se ne bo mogla dolgo upirati angleščini; naroden govor bretonskih seljakov bo izrula francoščina; tudi je zelo dvomljivo, da bi se Valizani, ki se strastno drže svojega narodnega jezika; vedno koristne zveze z Angličani branili, opustivši svojo narodno besedo. Enotne,

tero je treba čuvati naj dražjo last človekovo — svobodo svojo.

V Evropi, katere poeti sanjarijo o bratovstvu narodov v ideji humanitete, katere filozofi pričakujejo konec vojska v najvišjem sodišču „zjedinjenih držav evropskih“, v tej Evropi se to oboje praktično izraža v smrtnem sovražstvu konservativca, sanjajočega o sijajnosti prešlih dob njegovega gospodstva nad nižjimi do svobodnjaka, ki bi povzdignil ljudstvo do višje stopinje omike, dosegel enakopravnost vseh državljanov, — izraža se v nevrednej gospodoželjnosti jednega naroda nad drugim, v strahu, katerega jeden narod goji proti drugemu, proti njegovemu nasilju.

To v jedni in isti državi, v veliko večji meri pa se odkrivajo ta nasprotja v razmeri države z drugo državo. Kje potem svoboda ostane, je lahko videti: onkraj atlantskega oceana.

Despotizem strank v evropskih državah je svobodi veliko nevarnejši, nego absolutizem posamezne osebe nad vsemi državljani, kajti poslednjega se je lažje znebiti, nego prvega kateri si deže svobode in s tem prevari mnoge lahkoverne in nezmožne se same podučiti o stanju stvari.

Karakterističen za evropske nazore o svobodi in bratovstvu narodov je pač tudi dosedanji razvitek orijentalnega vprašanja, ter stavi vrednost takozvane evropske — konstitucionalne svobode v pravi svet. Grda in zraven še v lastno škodo napak razumljena sebičnost skoro vseh teh konstitucionalnih držav je ali sovražna prizadevanju jugoslovanskih narodov, oprostiti se turške oblasti, ali pa je indiferentna, tako da ti narodi pričakujejo svojega rešenja od absolutno vladane države — od Rusije. Čudna ilustracija evropskih nazorov o svobodi.

Na staro despotično, le malo konstitucionalno ostrgano kepito je nabita naša svoboda in črevljarija, ki jo nanj nabijajo, še žive v srednjeveških „cunfth“, ki delo dopuščajo le soudom, kar je zunaj tega združenja, ki se moderno, imenuje vladajoča stranka, to naj trpi glad, to naj politično pogine. Nasproti pa se kaže v ameriški republiki pri vsakej priliki velika državljanska krepost v politiki in mladostna navdušenost za pravo svobodo. Teh dveh treba Evropi učiti se od Amerike.

Iz državnega zbora.

V soboto je državni zbor posvetoval se o nasvetu glede poboljšanja politične uprave. Poslanec Göllicher predlaga: „Z razloga, ker okrajna glavarstva s svojim osebjem uže ne morejo vsega dela opravljati, ki jim pripada; dalje, ker nij več dovolj varno premoženje in oseba, in ker se dostikrat toži, da se postava v tem oziru ne izpolnjuje dovolj in naj se tedaj politični upravni organi primerno razdele; ker bi dalje, s takim uravnanjem deželni zastopi mogli one izpremembe v občinskih redih nasvetovati, ki so posameznim deželam potrebne glede tega, da bi jim približani državni organi mogli bolj skrbeti za varnost osebe in premoženja ter bi se tudi krajna policija izpremenila v svoje kompetenci: zato naj vlada dotično postavo izdela in predloži.“

Oglašenih je mnogo govornikov. Mej temi prvi govori baron Zschok proti. On hoče, da se vse podloge uprava prenarede. Pred vsem pa gre zato, da se postavna določila liberalno izvedejo. Leta 1862 je z občinsko postavo prišla ona zmešnjava in naredi se še pozna. Organizacija politične uprave 1868 nij nič odpravila teh napak, le s tem je koristila, da je pravosodje od politične uprave ločila. On svetuje naj drž. zbor sklene, vlado pozvati, naj celo politično upravo tako predela, da se dualizem mej državno upravo in samoupravo, kakor tudi razdrobljevanje organizmov v drž. upravi odstrani, samouprava sicer obdrži in okrepi, pa eksekutiva zboljša.

Giskra: To vprašanje zadeva obširne kroge prebivalstva. Od občin se je tožilo, zlasti s kmetov, da so jim zlasti v „prenesenem delokrogu“ take terjatve stavljenе, katerih ne morejo izpolnjevati. Krivda se je dajala od enih političnej organizaciji, od drugih pa občinski avtonomiji. V deželnih zbora so si prizadevali s posameznimi reformami pomagati in zboljšati to zlo. Uže leta 1868 in 1869 so na Kranjskem in v Istri, izpoznavši pre slabšo moč občin, prizadevali si, ta nedostatek odpraviti. Na zgornjem in spodnjem Štajerskem so se v enakem tiru gibali, zloževaje več malih v jedno večjo občino po sili. V drugih deželah se o tem še le posvetujejo. Hoče se krajna policija vzeti občinam in državi izročiti. Drugod se pa zopet hoče avtonomijo razširiti. Vsi pa se zlagajo v edinosti, da se mora politična uprava izpremeniti. Odbor

je tudi za zboljšanje organizacije političnih oblasti, kar se je od leta 1868 delo jim pomnožilo. L. 1862 pri snovanju občinske postave se je dalo občinam v prenesenem delokrogu preveč dolžnostij, nij se ločilo mest od kmetov, še nekatere občine mestne in denarno močne ne bi mogle vsega storiti kar jim je naloženo, tem menj pa ubožne. Greh je bil mesta in kmete enako obremeniti. On je za predlog Göllicherov.

Herman: Jaz ne terjам, kakor oba gospoda predgovornika, da bi država pomagala, temuč naj delajo dežele same. Poročilo odborovo gre na to, da bi se število uradnikov povišalo. Tega je kriv zdanji vladni sistem. Neprecenljivo blago za svobodomiselnih državljanov je samovladje, pravijo, in jaz bi bil s tem cenjenjem samovladja zadovoljen, ko bi se razumelo to tako, da dežele naj se same vladajo, ne pa tako, da bi kmet uradniške posle opravljali. Državi gospodovanje, deželam samovladje, to zahteva red in pravda. Zato naj bi organiziranje politične uprave tukaj niti ne na dnevni red devalo se, temuč v posameznih deželah. Za me ima stvar le to vrednost, da državnopravno vprašanje, poleg katere je vse drugo malostno postransko, zopet sprožim. Nij treba vmešavanja države, ampak treba je, da se država in sistem popravi, in da se deželam prepusti, naj se po svoje uravnajo. Vspehi države v upravnem vladanju so slabi, njej se imamo zahvaliti za zmešnjavo v občinah, za javno nevarnost, njej drago zmešnjavo v šoli in motenje miru mej narodov in verstvom. Kratko, da dežele propadajo v gospodarstvu in moralno, imajo se zahvaliti jedino le državi, dunajskemu vladanju, tako da se more s pravico reči, vsa naša trpljenja prihajajo le z Dunaja. K temu prihaja še, da država, ki vse v roko vzame, pa tudi vse pokvari, pravno niti ne eksistira, ker avstrijske države nij nobene, le zveza avstrijskih držav je, cesarstvo je. Na kaj se opirajo vladarske pravice dinastije, če ne na obojestransko pogodbo, ki se imenuje pragmatična sankcija in ki je potrdila in zagotovila tudi pravice dežel. Ali, ker na Dunaji tega nečemo videti, ampak zmirom „državo“ igrajo, ter ne morejo opustiti dežele tlačiti in po svoje gnjesti, po samopridnosti, za to gre napak; od tod izvira zmešnjava v državi in v deželah. Ker pa naj bode uže govor o državi, bili bi pač narodi in dežele

neodvisne in omikane celtiške države nikoli nij bilo, ki bi naroden jezik branila upljiva inostranih jezikov; taka obramba, se ve da nedosegljiva, bi vtegnila celtiški jezik pogina rešiti.

Spominke, s katerimi se razjasnjuje zgodovina celtiških jezikov, jasno razlagati nij lahko, zavolj močne in čudne bolezni, katerej filologi „celtomanija“ pravijo; lotila se je učnjakov celtiškega pokoljenja, pa tudi inorodnim nij prizanesla. Taki učenjaki precenijo vse, kar se tiče celtiške omike, jezika in slovstva; njim je celtiški jezik najprvotnejši in se je govoril uže v tistih časih, o katerih sveta in posvetna zgodovina nič ne ve. Razlagali so nam stare in nerazvozljive napise v raznih jezikih po celtiški, težko razumljive besede so izpeljevali vse iz celtiških korenin; trezno in brez predsodkov sodečim, vse pretiranosti odbijajočim jezikoslovcem celtiščina še vendar dosti važna ostaja. Latinščina je celtiška na-

rečja v severni Italiji na Francoskem in Španjskem do cela pogoltnila: samo nekatere besede so se nam ohranile v ljudskem latinskem govoru ali pri pisateljih, nekoliko celtiških napisov in denarja kovanega; zaradi tega je še za celtologe težavno razločiti, kateremu narečju se imajo posamezni spominki pripisovati. Razun pičlih in negotovih pisanih spominkov, posameznih besed imamo še glose, to je, prestave mej vrstami ali ob robu rokopisov, ki so jih celtiški učenci pisali takrat, ko so se na Uelskem in v Irlandiji literarno živo gibali in krščansko vero razširjali. Te glose, večidel irske, nam vsak površen obraz tega jezika v najstarejšem stoletju podajo. Samostalno literarno delo, življenje sv. Patrika se pripisuje začetku devetega stoletja. V gadelskem narečju imamo nekoliko pesnic iz šestnajstega stoletja.

Osjanove pesni, ki so pred sto leti učene kroge razburkale in toliko prepira prouzročile,

se upirajo bržkone na gelske pripovedke in pravljice. V cimriškem narečju so uelske glose in pripovedke naj starši spominki. Čeravno so mlajši kakor irski, ker se stavljajo mej osmo in deseto stoletje in so bolj pičli, so vendar k temu pripomogli, da so razrušili mnenje o njihovi visoki starosti. Pred mnogo stoletji so velški pevci, (bardi) v turobnih pesnicah opevali slavo in tugo svojega naroda; trdi se, da so se od tistega časa, ko so Anglosaksonci britanske zemlje se polastili, nekatere teh pesnic od zaroda do zaroda, skrbno shranjale in izročevale.

To pa je zelo verjetno, da so se glede jezika mnogo spremenile do današnjega dne in da nam v sedanji obliki predočujejo jezik od dvanajstega do štirinajstega stoletja.

Novo uelsko slovstvo je, kakor irsko, jako obširno. Kovniško slovstvo je precej obširno in iste starosti; najstarejši spominek je latinsko-kovniški slovar iz dvanajstega sto-

vkup, ki so državo naredili; ali o takej državi nij tu nikoli govora, ali le tačas, kadar je treba dajati. Na Dunaji se je nekaj izcimilo, kar se kot država obnaša in celoto kot vladni materijal in objekt za oplenjevanje smatra, namreč dunajska birokracija, in kar okolo nje in poleg nje visi. Če se pa pomisli, kake individue so različna meščanska ministerstva v raznih dunajskih kancelijah skupaj znesla, razumel se bode strah, dati se od te države upravljati, in za vrstico vleči se od uradnikov v podobi odvisnih namestnikov. Ta nenaravna razmera mej državo in mej deželami je še bolj neznosna in potreba samovladja po deželah še silnejša zavoljo duha, v katerem se v državi vlada in upravlja. Dobro bode temu upraviteljskemu duhu dunajske države malo v obraz posvetiti.

Predsednik Rechbauer opominja govornika, naj ima več spoštovanja do države; on ne pozna dunajske države.

Herman (nadaljuje): „In jaz prosim, dovolite mi, da reklamiram za dežele spoštovanje Jaz sem dejal, posvetimo temu duhu v obraz, da se vidi, da to nij dober duh, ampak sovražen, ki ga je rodil centralističen sistem. Nemir mej narodov državi nič preglavice ne dela; a on je produkt dunajske vlade, katera razpor seje mej državo in deželami, mej sosedom in sosedom v oskem okvirji vsake dežele. Jaz ne vem, ali so na Dunaji kaj slutili, da le to je koristno, kar je prav, da so postave dostojnosti in npravnosti, katerim so tudi državne uprave podložne, če se neče, da vse na dvoje gre. Praksa, s katero se dela, daje misliti, da se priznavajo k onemu nevarnemu načelu, da politika z moralo nema nič opraviti. Kako bi drugače mogoče bilo, da si država, ki se sama imenuje, da je stranka in se kot taka obnaša, vse dovoli, za kar ima v tem trenutku moč, tako da nij nobena pravica, nobeno imenje, nobena svoboda več varna pred njo. Če domislim na nekatere dejanja upraviteljstva, katera kažejo jako široko vest države, činim to le, da dokažem, da je zlasti upravna politika potrebna poprave, reforme. Oficijalna država! O njegovih krivičnih volilnih redih in priumetovanih večinah ne govorim; ali mar ustava, centralistična, ne obstoji iz oropanih narodskih prav? Ali nij bil chabrus

letja. Britanski jezik, namreč amorščina, je tako ozko zvezana z nazadnje omenjenima narječjema, da nam težko služi kot izgled celtiškega govora v Galiji, nego se je le po naseljencih ali beguncih zanesla iz Angleškega; zastopana je tudi po dveh spominkih štirinajstega stoletja.

Prihajamo do romanskih jezikov; od teh jezikov, čijih sostava in razvijanje se da zasledovati, ko so se iz latinščine rodili, nemata dva nobenega starega in samostalnega slovstva, namreč retoromansčina na južnem Švicarskem in valaščina v severnih provincijah Turčije; italijanščina, francosčina, provensalsčina, španščina in portugalsčina so nastale iz prostega narodnega jezika in so se le polagoma v olikane slovstvene jezike razvile od enajstega do štirinajstega stoletja. Najstarše spominke v francoščini nahajamo v devetem stoletju, pa bogato in raznovrstno starofrancosko slovstvo,

javna politična goljufija in mar ne sloni državni zbor na chabrusu? Če se slovanskim narodom njih jezik roparsko jemlje ali pa počasi in neopaženo krade, ali ne bi bilo to nemoralno? In mar se to ne godi? Sistematično se godi in kljub §. 19. Nj. eksc. gospod naučni minister bi lahko mnogo o tem pripovedoval, kako se dela politika po narodih Ali nij bilo prejšnje ministerstvo, ki je hotelo mir mej narodi, odpuščeno, in sicer potem, ko je imelo večino dveh tretjin za sebe. In ali nij bilo naslednje Slovanom in konservativcem vseh narodov političen udarec v obraz? Njegova dejanja so to potrdila, in najbrž, da zato tako dolgo stoji in tako trdno.

„Ali ne kultivira država, oficijalna, nehvaležnost, grdo? Ali ne zatajuje tistih, ki so se za njo žrtvovali, in ali ne dvorjani onim, ki so jo izdali in topli? Ali se ne posluša vedno bolj na vnanjo deželo in se išče zveze dvomljivih vrednosti, namesti da bi se iskalo zveze z lastnimi narodi. Če se toliko let malomarno gleda nesreča ginečih narodov, opiraje se trdovratno na ustavno pismo; če se pusti ali celo pomaga, kako ena klika hodi narodom po glavah in se ne more odločiti k pravičnosti — ali bi se temu reklo vladanje? Ker se je uže vso oblast na Dunaj skupaj pograbilo, zakaj se ne rabi na korist narodom? Otrpna morala oficijalne države je, ki nas v pogubo vodi, ki je ključ do vseh naših trpljenj, do vseh naših zagrizenosti, do naše notranje in vnanje nezmožnosti, do one omahovalne politike, ki domoljubom rudečico v obraz sili, in ki dela Avstrijo skoro do alijance nezmožno, ker nij zanesljiva in odkritosrčna. Brez morale tudi v politiki ne gre, brez nje nij poguma.

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 13. novembra.

Vse zanimanje notranje politike teh dnij je seja državnega zbora in debata o prenašedbi politične uprave. To pa prinašamo spredaj. **Hrvatski** sabor je svoje letošnje seje končal. Velik nij bil v velikih časih. Upajmo v interesu avstrijskega jugoslovanstva, da nam bodočnost donese boljšega.

Vnanje države.

Bruseljski „Nord“ ki zastopa rusko diplomacijo, odgovarja na govor Beakonsfieldov in ga imenuje nedoločen in poln nasprotja. List

obstoječe iz lepih romanc, se je čudovito hitro razširilo po celi Evropi; razvilo se je v dvajsetem in trinaestem stoletju. Provensalsko pesništvo, odlikujoče se s pesnicami trubadurjev, se je na tulužkem dvoru na južnem Francoskem gojilo; sloveli so ti pesniki samo tri sto let.

Slovstvo italijansko se je začelo na dvoru Friderika II. okolu l. 1200 in v sledečih 150 letih so živeli, popevali in pripovedovali trije najimenitnejši italijanski pisatelji: Dante (umrl l. 1321), Petrarka (umrl l. 1374) in Boccaccio (umrl l. 1374). Španjske junaške pesni se začnajo v dvajsetem stoletju; tudi portugalsčina se uže pokazuje v istem času. Najbolj se je spremenila francoščina; stara francoščina in provensalsčina je v sredini mej novo francoščino in latinščino in jasno dokazuje, kako se je iz latinskega govora francoski razvil.

(Dalje prih.)

taji, da bi Rusija hotela vojsko začeti. Ona se le pripravlja, da ne bi iznenadejana bila. — Diplomatično govorjenje! Prav tako smo iz Srbije čuli 14 dnij predno se je vojska začela.

Rumunska komora je sprejela postavu, po kateri se imajo rezerve držati dalje pod orožjem, nego to predpisuje zakon o jesenskih vajah.

Iz **Aten** se javlja: Minister Komundoros je v zbornici izjavil, da oboroževanja Grece nima družega pomena, nego protest zoper enostranske sklepe evropske diplomacije da se pa neutraliteta obdrži. Zopet ena diplomatska raca več!

Dopisi.

Iz Gorice 11. nov. [Izv. dop.] Sv. Martin se je obnesel, ter nam je Slovincem pri denšnjih volitvah slovenskih veleposestnikov prav pošteno pomagal. Agitacija od strani tukajšnjih lahonov je bila velikanska. Kraški renegat G. G. Strechel je na vse pretrganje delal za svoja kandidata dr. Luzenbergerja in barona Tacco in nezadovoljnost mnogih volilcev s Sloginimi kandidati bi mu bila prav kmalu vsaj do nekolike zmage pripomogla. A saj pravim, ker smo Slovenci veči čestitelji sv. Martina od lahonov, usmilil se nas je še v zadnjem trenutku. Pri volitvi predpoludne sta bila namreč voljena veleposestnik g. Ignacij Kovačič in bivši poslanec Josip Faganel, kateremu čestitamo k temu zasluženemu zadoščenju — kandidata France Malnič in baron Tacco pa sta dobila enako število glasov, — vsak 48, — zato se je popoldne volitev enega poslance ponovila, izvoljen je z veliko večino glasov, grajščinski oskrbnik in veleposestnik v Podgori Andrej Kocijančič; — potem takem vsi trije narodni kandidati. Tako so zopet rešili naši slovenski veleposestniki svojo narodno čast in kraški renegat je tudi po tej volitvi — osramočen. Češčen bodi sv. Martin!

Domače stvari.

— († Dvorni svetovalec vitez Roth), ud tukajšnje dež. vlade, je včeraj jutro v Ljubljani umrl, potem ko je prej tri dni vsled necega obeda ponovilo se mu bilo črevno počenje. Pokojnik je imel v vseh krogih spoštovanje, tudi v naših narodnih, da si je bil odločen protivnik narodnega slovenskega prizadevanja. Vendar bil je jeden onih juristov, katerim je pravičnost in pravna morala še sveta, zato bi ga bili tudi ob svojem času narodni krogi bolj veseli, ko bi bil postal po Auerspergu deželni načelnik, nego katerega družega. Za to mesto je tudi bil namenjen tačas. Celo ljubljanski uradniški krogi so bili na to pripravljeni, kakor priča tedanji nekonfiscirani članek v „Laib. Tagblattu“ z napisom: „Ein Platzhalter.“ Naj v miru počiva.

— (U mrl) je v nedeljo tudi ljubljanski trgovec Franc Mauser.

— (Slovenski poslanec Herman) nij prišel na vrsto govornikov pri orientalneji debati, zato pa je govoril pri drugej priliki v soboto. V denšnjem listu na drugem mestu prinašamo po konservativnih dunajskih listih njegov izvrstni govor in bralce nanj opozorujemo.

— (Tatvin a.) Dekla nekega tukajšnjega višjega uradnika je prišla te dni k svojej prijateljici, ki je nedavno podedovala 400 gold. po svojej gospé. Razgovarjaje se z njo, jej izmakne omenjeno svoto; a nij dolgo uživala

sadu svojega zločina, kajti policija jo je kmalu zahvatila ter jej preskrbela stanovanje na Žabjeku.

— (Samoumor.) Iz zilske Bistrice na slovenskem Koroškem se poroča, da je tamošnji župnik Kronik skočil z visoke skale v propad, da je na mestu mrtev obležal. Bil je prošlo poletje jako vesel, a naenkrat je postal otožen. Dušna bolezen mu je bila povod, da si je tako žalostno vzel življenje. — Pomena vredno je, da je njegov prednik na taistem mestu vzel si življenje.

— (Slovensko gledališče.) Kaiserjev „Cigan“, ki se je igral pri drugej letošnji predstavi dramatičnega društva nij dosegel tolikega uspeha, kakor bi ga sigurno, ako bi bil boljše predstavljen. Po vsej pravici smemo izreči, da nam ni jedna večjih rol nij bila po volji izpeljana. Gospod Šušteršič (pl. Bobrovski) je po starej ukoreninjenosti navadi pretiral, da je bilo groza, in ako bi igre ne poznali, bi v istini mislili, da hoče pisatelj v tem graščaku kazati „hanswurst“ ne pa bedasto-ošabnega parvenuja. Gospod Kajzelj (hišnik) pa deloma naloge nij znal, deloma pa tako očitno kazal, da na njem nij najti niti jedne nove strani, ki bi svedočila kakov napredek, da smo se čudili njegovej konsekvencni konservativnosti. O kupletih le omenimo, da jih nij nihče razumel, da je občinstvo morda iz gole, pa neopravičene galanterije včasih aplavdiralo. Gospod Schmidt (Janko) je bil grozno sentimentalni „cigan“, pa on je imel vsaj nekoliko pravice za to. Gospod Trnovec (Klepec) prejšnjih tudi nij mnogo presegal, o gospodu Kocelj (Črnač) pak si ne moremo prav razlagati, kako je k svojej tribesednej roli prišel. Za to pač nij treba skušenega igralca, ki bi bil drugod bolj na svojem mestu. Gospod Gorenc (huzar) je bil skoro premartialičen, pa pel je dovoljno. Kor je bil početkom slab, pozneje boljši. Edino, kar nas je ta večer veselilo, je bila sigurnost, s katero nastopajo naše nove ženske moči, učenke dramatične šole, in v tem obziru izrekamo gospodični Brlogarjevej (Minka) in Tekalčevej (Lizika) kakor učiteljici gospe Odijevej svoje priznanje.

Tužci.

13. novembra:

Evropa. Hank iz Gradca. — Pfeifer iz Krškoga. — Bondi iz Dunaja.
Pri Slonu: Schuler iz Kropce. — Ogrinec iz iz Kranja. — Friedman iz Pešte. — Heler iz Vač.
— Kobera iz Hrastnika. — Kenda iz Trsta.

Dunajska borza 13. novembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	61 gld.	75 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	66	80
1860 drž. posojilo	109	75
Akcije narodne banke	837	—
Kreditne akcije	143	90
London	124	20
Napol.	9	55
C. k. cekini	5	94 1/2
Srebro	108	40

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka
in brez stroškov po izvrstni
Revalesscière du Barry

v Londonu.

30 let uže je alj bolni, ki bi jo ne bila ozdravila ta prijetna zdravilna hrana, pri odraslih in otrocih brez medicinske in stroškov; zdravi vse bolezni v želodcu, na živcih, dalje prsne, i na jetrah; žlez v naduho, bolečine v ledvicah, jetiko, kašelj, neprebavljenje, zaprtje, prehlajenje, nespanje, slabosti, zlate žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavje, silenje krvi v glavo, šumenje v ušesih, slabosti in blevanje pri nosečih, otožnost, diabet, trganje, shujšanje, bledičico in prehlajenje; posebno se priporoča za dojenke in je boljše nego dojnično mleko. — Izkaz iz mej 80.000 spricov, zdravilnih, brez vsake medicine, mej njimi spric

čevala profesorja Dr. Wurzerja, g. F. V. Beneka, pravega profesorja medicine na vseničilišču v Mariboru, zdravilnega svētnika Dr. Angelsteina, Dr. Shoreland, Mr. Campbella, prof. Dr. Dédé, Dr. Uré, grofinje Castle, Markize de Bréhan a mnogo drugih imenitnih osob, se razpošiljava na posebno zahtevanje zastoj.

Kratki izkaz iz 80.000 spricov.

Na Dunaji, 13. aprila 1872.

Frešlo je uže sedem mescev, odar sem bil v brezupnem stanju. Trpel sem vsled prsnihič u nienih bolečinah, in sicer tako, da sem od dne do dne vidno gnil, in to zapretilo je dolgo časa moj študij. Čul sem od Vaše čudapolne Revalesscière pričel sem jo rabiti in zagotovim Vas, da se čutim po mesečnem užitku Vaše tečne in okusne Revalesscière popolnem zdrav, tako, da brez najmatjega tres nja morem zopet pisati. Zaradi tega priporočam vsem bolnim to primerno prav ceró in okusno hrano, kot najboljši pripomeček, ter ostanem Vaš adani

Gabriel Teschner,

slušatelj javnih višjih trgovskih šol.

Pismo visoko plemenite markize de Bréhan.

Neapelj, 17. aprila 1862.

Gospodi! Vsled neke bolezni na jetrah bilo je moje stanje hušjanja in bolečin v sake vrste sedem let sem strašno. Nijsem mogla niti čitati niti pisati, treslo se se vse čutnice na celim životu, slabo prebavljenje, vedno nespanje, ter sem trpela vedno na razdraženji čutitve, katero me je sem ter tja preganjalo in me ne jedni trenotek na miru pustilo, in pri tem bila sem melanholična najvišje stopinje. Mnogi zdravniki poskusili so vse, brez da bi moje bolečine zlažali. V polnej obupnosti poskusila sem Vašo Revalesscière in sedaj, ko jo uživam tri mesece, zahvaljujem se bogu. Revalesscière zasluži največje hvalo, pridobila mi je zopet zdravje in me stavila v stanje, da morem mojo društveno pozicijo zopet uživati. Dovolite gospod, zagotovjenja moje prisrčne hvaležnosti in popoinega spoštovanja.

Markize de Bréhan.

Št. 65.715. Gospodični de Montlouis na neprebavljenji, nespanji in hušjanji.

Št. 75.877. Flor. Köllerja, c. kr. vojašk. oskrbnika, Veliki Varaždin, na pljučnem kašlju in bolehanji dušnika, omotici in tiščanji v prsih.

Revalesscière je 4krat tečnejša, nego meso, to se pri odraslih in otrocih prihrani 50krat več na ceni, ko pri zdravilih.

V pishastih pušicah po pol funta 1 gold. 50 kr., 1 unt 2 gold. 50 kr., 3 funta 1 gold. 50 kr., 6 funtov 10 gold., 12 funtov 20 gold., 24 funtov 36 gold. Revalesscière-Biscuiten v pušicah in Revalesscière-Chocolatée v prahu 12 tas 1 gld. 50 kr., 24 tas 2 gld. 50 kr., 48 tas 4 gld. 50 kr., v prahu za 120 tas 10 gld. Prodaje: Du Barry & Comp. na Dunaji, Wallgasse št. 8, kakor v vseh mestih pri dobrih lekarnjah in specializiranih trgovcih, tudi razpošilja dajaka hiša na vse kraje po poštah in poštah ali povzetjih. V Ljubljani Ed. M. J. Svoboda, lekar pri „Zlatem orlu“, v Reki pri lekarju J. Prodanu, v Celovcu pri lekarju Birnacherju, v Spiljetu pri lekarju Aljinoviču, v Trstu pri lekarju Jakobu Serravallo, pri drogeristu P. Rocca in J. Hirschhu, v Zadru pri Androviču. (49)

V tiskarni družbe sv. Mohora v Celovcu je ravnokar na svitlo prišel:

Mož-beseda

izviren igrokaz v 5 dejanjih. Spisal Mirko Sotlan. V založbi in na prodaj pri J. Lercherju v Ljubljani. 16^o—118 str. Cena 40 kr.

Dobiva se tudi: v Celji pri J. Geigerju, v Celovcu, v tiskarni družbe sv. Mohora, v Gorici pri Wokulatu, v Mariboru pri Eduardu Ferlincu, v Ptuiji pri W. Bankeju.

Dijaki, slov. čitalnice in drugi naročniki, ki vzamejo ob enem vsaj 10 iztisov, dobijo jih po 30 kr. pri Josipu Lendovšku stud. phil. Graz (Attemsgasse 19).

Štev. 15486.

(353—1)

Razglas.

V splošno natančno spolnovanje se naslednje točke magistratnega ukaza od 22. novembra 1852 št. 5662, ki se tičejo mestne snažnosti na novič razglasijo.

Hišniki ali hišni oskrbniki morajo brez posebnega ukaza, sneg takoj ko zapade vsako jutro, in sicer do konca januarja do sedmih in od februarja naprej do pol sedmih, naj je uže prej ta dan ali pa čez noč zapadel, ob svojih hišah in ob drugem tik ulic ležečem posestvu tako na široko, da zamoreta dva človeka vstric iti, proti sredi ulic odmetati, in tako pomesti, da je pot čedna in da se brez nevarnosti po njej hoditi zamore. Ravno tako morejo hišniki in hišni oskrbniki skrbeti, da o požlepicu led pred hišami o določenih urah na zgoraj omenjeni način nasekajo in na sredo ulic zmečejo, prostor pa, da bi se komu kaka nesreča ne pripetila z peskom, zemljo ali pa z žaganjem potresejo.

Če bi pa požlepica kak drug čas čez dan nastala, se bo dalo z bobnom naznaniti, da imajo gospodarji led spred svojih hiš in svojega tik ulic ležečega posestva kakor je zgoraj omenjeno posnažiti.

Prepovedano je pa sneg iz hiš in dvorišev na ulice in prostore mesta ali predmestij izmetovati.

Sneg mora hišni gospodar takoj v vodo ali pa na kak drug pripravi prostor zunaj mesta in predmestja izpeljati.

Ravno to se mora s snegom zgoditi, ki se streh zdrči ali se ogrebe.

Mestni magistrat v Ljubljani,

11. novembra 1876.

Nova slika.

Izšla je v Beču velika in umetniški izvedena slika

Srbski vojskovodje v srbsko-turškem ratu.

Milan M. Obrenović IV. Nikola I. Petrović Njeguš.

Generali: M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Čah in Kosta S. Protić. — Vojvode: Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac in Mašo Vrbica. — Polkovniki: Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Bekker, Miloško Lešjanin. — Podpolkovniki: Sava Grujić, Vlaković, Kosta Bučević, Gruja Mišković. — Major Paja Putnik in arhimandrit N. Dučić.

Slika ima 22 verno po fotografijah narejenih lik z grbom Srbije in Črne gore.

Slika je litografiral A. Šubert.

Slika je 53 centimetrov visoka a 90 centimetrov široka.

Cena je sliki 1 gl. 20 kr.

Naročbine se pošiljajo na ovo adresu:

P. Janković, Wien, VIII., Piaristengasse Nr. 49.

Novci se pošiljajo v plačanem pismu, ali po poštnji napotnici; komur je lažje, naj na correspondenc-karti javi, pa se mu bo s povzetjem poslalo.

Prepodavci, koji za gotov novce naroče najmanje 10 komadov, dobivajo komad po 1 gld. in franco pošiljanje.

Cena ove velike in umetniški izvedene slike je tako majhena, da jo vsak kupiti more.

Brez ove slike naj ne bo nijedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije in Črne gore s turško carevino.

(349—4)